

Bijsturen en herpakken

Algemene beschouwingen voorjaar 2019

Bijdrage van de fractie van de VVD in de gemeente Oude IJsselstreek

Jaarstukken 2018

1^e bestuursrapportage 2019

Voorjaarsnota 2020

“De VVD wil de Achterhoek en haar dorpen en steden de ruimte geven om door te ontwikkelen, om klaar te zijn voor de toekomstige veranderingen en een veilige samenleving te bieden, waarin elke Achterhoeker zijn of haar talenten kan ontwikkelen en ontplooien.”

Voorzitter !

Inleiding

1. Het voorjaar is, wat mij betreft, het mooiste seizoen. In onze mooie streek ziet men overal het weelderige groen opkomen en de eerste vlinders vliegen tegemoet. Het is ook in politieke zin een mooi seizoen, want in het voorjaar kijken we terug naar de resultaten van het voorafgaande jaar, bekijken we of onze gemeente in het lopende jaar haar taak en opgaven kan invullen binnen het bestaande budget en veroorloven wij ons een blik in de toekomst en bekijken we, in dit geval voor 2020, de ambities, bedreigingen en de financiële ruimte die de gemeente heeft om haar inwoners te dienen.
2. Zoals de lente niet alleen zonneschijn kent, maar ook wel eens een stormachtige periode en de natuur ons ook de eikenprocessierups heeft geschonken, zo is het ook in het gemeentebestuur. Het is niet allemaal zonneschijn. Zo ook binnen onze gemeente.
3. De fractie van de VVD wil niet alleen maar doemdenken en voor heden en de toekomst negatieve scenario's schetsen, maar wij ontkomen er niet aan her en der kanttekeningen te plaatsen bij de voorliggende stukken.

Jaarstukken 2018

4. Het jaarverslag en de jaarrekening over 2018 is een omvangrijk pakket, dat wij overigens graag de komende jaren zo'n twee weken eerder zouden willen ontvangen, want de tijd die er zit tussen de ontvangst van het pakket en deze vergadering is werkelijk tekort. Is het college bereid aan die wens tegemoet te komen?
5. Weliswaar wordt het lezen vergemakkelijkt doordat de jaarstukken zijn voorzien van gekleurde blokjes, in de kleuren van het stoplicht, waaruit zou moeten blijken of het daarbij behorende onderdeel vorig jaar naar behoren is verlopen.
6. Met die blokjes heeft mijn fractie het soms moeilijk, omdat eigenlijk de prestaties van onze gemeente moeilijk meetbaar zijn. Ik zal het kort nader toelichten.

S.M.A.R.T. Governance

7. Het spoorboekje tot aan de volgende gemeenteraadsverkiezingen kan men vinden in het coalitieprogramma met als titel "*Met lef samen bouwen aan onze toekomst*".
8. Met uitzondering van een paar financiële randvoorwaarden, waarover ik nog uitgebreid komt te spreken, staan er in het coalitieprogramma een negental opgaven opgesomd, die op zich genomen, allemaal behartigenswaardig zijn, maar waarin het veelal ontbreekt aan een formulering die je mag verwachten als je "smart governance" nastreeft.
9. Want waarvoor staat dat eigenlijk? Smart staat voor: **S**pecifiek, **M**etbaar, **A**ceptabel, **R**ealistisch en **T**ijdsgebonden. Echt lef hebben zou betekenen dat je de doelen die je nastreeft, zoveel mogelijk, binnen die vijf randvoorwaarden probeert te formuleren.
10. Als voorbeeld noem ik dat je bij de economische doelstelling niet volstaat met alleen het noemen van de term "*rode loperbeleid*", maar tot een concretere formulering komt, bijvoorbeeld ten aanzien van het aantal nieuwe arbeidsplaatsen wat wordt nagestreefd, de werving van personeel in die sectoren waarin tekorten bestaan,

actiepunten die zien op het voorkomen van het vertrekken van ondernemers uit onze gemeente et cetera.

11. Voor wat betreft duurzaamheid zou bijvoorbeeld kunnen worden gedacht aan een concrete doelstelling ten aanzien van het door alternatieve energiebronnen opgewekte vermogen, de hoeveelheid zonnepanelen die jaarlijks in de gemeente worden geplaatst, of het maken van een concreet stappenplan dat moet leiden tot het invullen van de uitgangspunten van het akkoord van Groenlo.
12. Ook de wens om meer van buiten naar binnen te werken zal, wat de fractie van de VVD betreft, nader moeten worden geconcretiseerd. Daarbij is de hoofdlijn uiteraard het bevorderen van een bredere participatie aan het gemeentebestuur.

Smart werkende gemeenteraad

13. Mijn fractie meent dat daarbij vooral ook de gemeenteraad niet moet worden overgeslagen en dat alle betrokkenen bij het gemeentebestuur ernaar zouden moeten streven om de kaderstellende rol van de gemeenteraad beter in te vullen. Nu hebben wij wel eens het gevoel dat de gemeenteraad pas in een laat stadium wordt betrokken bij ontwikkelingen.
14. Een goed voorbeeld is dat we begin deze week weer een persbericht van het college aantreffen waarin werd aangegeven dat de gemeente Oude IJsselstreek volop ruimte zou geven aan het plaatsen van grote hoeveelheden zonnepanelen in het buitengebied. Dat lijkt ons nu bij uitstek een keuze die vooraf aan deze gemeenteraad zou moeten zijn voorgelegd.
15. De fractie van de VVD meent dat, bijvoorbeeld door startnotities, de gemeenteraad in een veel eerder stadium bij dit soort ontwikkelingen zou moeten zijn betrokken en dat de elementen van smart governance, met name door inplannen meer concrete en meetbare doelstellingen op te nemen, gemeengoed zouden moeten worden.

Algemene opmerkingen jaarrekening

16. Over de jaarstukken van 2018 kan ik verder kort zijn. Mijn fractie was positief verrast door het toch nog opgetreden positieve financiële resultaat en de omstandigheid dat de tekorten in het sociaal domein, hoewel het om enorme bedragen gaat, iets zijn meegevallen, zodat de reserve voor het sociaal domein daarvoor nog kon worden aangesproken.
17. Hier betaalt zich het in de voorafgaande jaren gevoerde behoedzame financiële beleid uit.
18. Een nadere beschouwing leidt echter tot de conclusie dat je ook wel de nodige kanttekeningen bij het positieve resultaat moet plaatsen. Gelukkig hebben de gunstige economische situatie en de ontwikkeling van onze gemeente als regionaal centrum voor de moderne maakindustrie, geleid tot de verkoop van industriegrond en navenante inkomsten. Daarbij moeten we wel beseffen dat het hier gaat om incidentele inkomsten. Wat je nu hebt verkocht kan je de opvolgende jaren niet meer verkopen, wat een effect zal hebben op de meerjarenprognoses. In Varsseveld zijn we dus een beetje uitverkocht en het zal nog wel even duren voordat de hopelijk te realiseren volgende fase van Hofkamp Oost in exploitatie kan worden genomen.
19. Een tweede element van het positief uitgevallen resultaat, ligt in de afbouw van de voorzieningen die ter zake de grondexploitatie zijn getroffen. Ook daar moet worden opgemerkt dat het slechts gaat om een herwaardering van het bestaande bezit.

Een tweetal kritische noten:

20. Een van de belangrijke boekhoudkundige principes is het zogenaamde voorzichtigheidsprincipe. Dat wil zeggen dat je bezittingen in de boekhouding niet een hogere waarde toekent dan de reële marktwaarde. Als je dat wel doet reken je jezelf, ten onrechte, rijker dan je bent. Dat is bijvoorbeeld het geval bij het Frank Daamen pand, dat wordt gewaardeerd tegen de aankoopwaarde van € 1.300.000, terwijl de ter gelegenheid van de aankoop verrichte taxatie een waarde van zo'n € 1.000.000 vermeldt. Mijn fractie stelt de wethouder de concrete vraag waarom zo wordt gehandeld en/of het pand niet beter tegen de taxatiewaarde in de boeken kan komen te staan, uiteraard met vermindering van het resultaat met het verschil tussen beide bedragen.
21. Tot slot was 2018 ook het jaar waarin onze gemeenteraad schoorvoetend akkoord moest gaan met een miljoenenoverschrijding van het bouwbudget voor de nieuwbouw van het Almende college. Door de wijze van financiering zien we dat niet direct terug in de jaarstukken. Wij menen dat dit soort langjarige en meer dan aanzienlijke verplichtingen daarin wel thuishoren.

Hoe nu verder ? Berap en voorjaarsnota

22. Laat ik u eerst nog even in herinnering roepen wat de financiële uitgangspunten van het huidige college zijn, welke door mijn fractie volmondig konden worden gesteund:

Samengevat:

- **een meerjarig structureel sluitende begroting;**
 - het uitvoeren van het **sociaal domein binnen de beschikbare budgetten;**
 - het **afbouwen van de schuldenpositie naar 110 miljoen euro;**
 - het hanteren van de zogenaamde **Zalnorm** en
 - het weer **opbouwen van de algemene reserve naar 29 miljoen euro;**
 - Ruimte voor **nieuw beleid van een omvang van 14 miljoen euro** voor het hele collegeperiode.
23. Dit lijstje kan zo de prullenmand in, want deze doelstellingen zijn klaarblijkelijk verlaten en kunnen niet worden waargemaakt.
 24. Bij de begrotingsbehandeling voor het lopende boekjaar heeft mijn fractie uitgebreid stilgestaan bij de vraag of de door het college gepresenteerde begroting meerjarig sluitend zou zijn. Voor 2019 was immers al een flink tekort binnen het sociaal domein in de berekening meegenomen, terwijl vanaf 2020 geen tekort meer zou bestaan.
 25. Dat zou miraculeus zijn, temeer daar er ons nog geen concreet beleid bestond wat in de periode tot aan december 2019 kon worden uitgevoerd en als resultaat kon hebben dat de uitgaven keurig binnen het budget voor het sociaal domein konden blijven. Het door het college geschetste meerjarig perspectief was volstrekt ongeloofwaardig. Dat is nu helemaal duidelijk.
 26. De VVD fractie voorspelde u dan ook, dat het niet zou gaan gebeuren dat vanaf 1 januari 2020 het lek boven is en de kosten van het sociaal domein keurig binnen het budget blijven. Wij riepen raad en college op om geen verstopper te spelen en de feiten onder ogen zien, maar kregen onvoldoende gehoor.

27. In de discussie die met de toenmalige fractievoorzitter van Lokaal Belang, de heer Gerrit Vossers, daarover is gevoerd, bleef de heer Vossers volhouden dat met ingang van 1 januari 2020 weer sprake zou zijn van een sluitende begroting. De coalitiepartijen hebben, tegen beter weten in, dat volgehouden. Op basis van de zo vastgestelde begroting heeft de provincie een oordeel gegeven en vallen we nu onder het regiem van het **repressief** provinciaal toezicht.
28. Mijn fractie meent dat niet gesproken kan worden van een verantwoorde, zorgvuldige en realistische wijze van begroten. Eigenlijk vinden we dat de gemeenteraad en de provincie met het bij de begroting 2019 gepresenteerde meerjarenperspectief een onjuist beeld is gegeven en een rad voor ogen is gedraaid. Dat past niet bij normen van goed en transparant openbaar bestuur.
29. Helaas hebben we gelijk gekregen. Inmiddels spreekt de voorjaarsnota expliciet van de verwachting dat de begroting 2020-2023 niet structureel sluitend zal zijn. Onze fractie vraagt zich af of dit tot gevolg zal hebben dat de provincie zal besluiten **preventief** toezicht op de financiële gang van zaken binnen onze gemeente te gaan uitoefenen. We vragen het college dan ook zich daarover uit te laten.
30. Het moge duidelijk zijn dat de eerste doelstelling van dit college, een meerjarig sluitende begroting, niet wordt gehaald.
31. Dat is echter niet de enige doelstelling die niet wordt gehaald. Het is evident dat de kosten van het sociaal domein al lang en breed niet meer kunnen worden gedragen uit de inkomsten die daarmee samenhangen. De greep die in de algemene reserve moet worden gedaan toont dat aan.
32. De prognose voor de stand van de langlopende leningen, die in de begroting 2019 al ruim boven het doel van € 110 miljoen was bijgesteld, bedraagt nu, voor 2023, € 135 miljoen. Dat is € 25 miljoen meer dan werd nagestreefd.
33. De prognose voor de stand van de algemene reserve is dat deze in 2013 zal zijn geslonken naar de ons inziens kritiek lage stand van € 15.000.000 en dus nog grofweg de helft bedraagt van de omvang waarnaar dit college zegt te streven. En dat alleen als de ingreep in het sociaal domein slaagt!
34. Een en ander leidt ook tot de conclusie dat het bedrag van € 14.000.000, dat ter beschikking zou zijn om in deze collegeperiode nieuw beleid te ontwikkelen er ook niets meer is. Wij vragen het college om de stand van zaken op dit onderdeel toe te lichten. Welk budget heeft u nog wel voor de geformuleerde speerpunten en tot welke wijzigingen van de in het coalitieakkoord gepresenteerde plannen heeft dat geleid?

Bedenkingen

35. Let wel op dat de door mij genoemde bedragen volledig afhankelijk zijn van de realiteitszin die kan worden toegekend aan het meerjarenperspectief dat op bladzijde vijf van de voorjaarsnota staat geschetst. Daarin worden, naast de naar ons inzicht te optimistisch ingeschatte ontwikkelingen ten aanzien van de kosten voor gemeenschappelijke regelingen, al zeer aanzienlijke resultaten van de nog uit te voeren maatregelen in het sociaal domein ingeboekt, waarvan wij allen hopen dat die zich verwerkelijken, maar waaraan nog een hoge mate van onzekerheid kleeft.
36. De fractie van de VVD vraagt daarom het college om aan te geven welke mate van zekerheid bestaat omtrent het daadwerkelijk bereiken van de geschetste besparingen en hoe realistisch het is om maar rekening te houden met € 390k als

risico voor kostenoverschrijdingen bij de gemeenschappelijke regelingen. We hebben immers recent veel meer kostenoverschrijdingen voorbij zien komen.

37. Nu, zoals reeds is opgemerkt de eerder voorgespiegelde positieve ontwikkelingen in 2019 niet konden worden bereikt vraagt mijn fractie het af wat het maakt dat nu, zij het over een veel langere periode, wel op het voorgespiegelde resultaat mag worden gerekend.
38. Het moge duidelijk zijn dat, als dat niet lukt of slechts zeer ten dele, dat een aanslag op de algemene reserve doet die deze tot bijna nihil terugbrengt.
39. Neemt het college ook de politieke verantwoordelijkheid voor het bereiken van de geschetste resultaten, in die zin dat daaraan ook politieke consequenties worden verbonden?
40. De fractie van de VVD maakt zich daarom oprecht grote zorgen over de financiële toekomst.

Laborijn: uittreden of niet?

41. Ik zal er nog enkele woorden wijden aan de door het college aan begin van deze vergadering aan onze raad ter kennis gebrachte besluit om te bezien of onze gemeente er niet beter aan zou doen om, al dan niet gedeeltelijk, uit de gemeenschappelijke regeling Laborijn te treden.
42. Op dit moment kan mijn fractie nog geen afgerond oordeel geven over dit voornemen, met name ook omdat de consequenties voor de uitvoering van de participatiewet voor de inwoners van onze gemeente nog niet zijn te overzien. Daarboven zijn ook de financiële gevolgen, zowel die van incidentele als die van structurele aard, nog onbekend en dienen ook de consequenties voor het bij Laborijn werkzame personeel duidelijk te worden. Wij nemen aan dat de gemeenteraad, zodra deze aspecten afdoende zijn onderzocht, wordt meegenomen in de afweging en besluitvorming.
43. Ik zal u de voorlopige overwegingen van mijn fractie toch maar meegeven. Mijn fractie is de afgelopen jaren regelmatig kritisch geweest over het functioneren van Laborijn. Die kritiek zag met name op de grond uit slechte resultaten op het gebied van het doen uitstromen van een groep cliënten die vanwege een grote afstand tot de arbeidsmarkt langere tijd beroep op een uitkering in het kader van de participatiewet moesten doen.
44. Recentelijk zijn daar de bedenkingen bijgekomen, over de wijze waarop de contacten tussen cliënte en Laborijn verlopen. Hoewel Laborijn uiteraard ook tot taak heeft om bij het verstrekken van voorzieningen de rechtmatigheid te onderzoeken en dit naar zijn aard meebrengt dat de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen onderdeel van een dergelijk onderzoek gaat uitmaken, zijn er toch zoveel klachten omtrent de bejegening van cliënten, dat er daar de nodige kritiek op is ontstaan.
45. Nu ons college, dat uiteraard ook een rol speelt in het bestuur van Laborijn, afstand neemt van de wij Laborijn gehanteerde werkwijzen en resultaten, moet volgens onze fractie niet uit het oog worden verloren dat dit college tegenover deze raad verantwoordelijk is voor de gang van zaken op het gebied van de uitvoering van de participatiewet en de sociale werkvoorziening.

46. Ik zou graag van het college vernemen hoe men daar tegen dit onderwerp aankijkt. Geeft u, door nu afstand te nemen van het bij Laborijn gevoerde beleid, niet tevens toe zelf, als verantwoordelijke voor dat beleid, te hebben gefaald?